List 20. **NOVICE** Tečaj XLI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 16. maja 1883.

Obseg: Oklic! — Nekoliko besedi o napravi špargeljnovih gred. — O mlekarstvu nekaj. — Vojska bramorju. — Tehnično poročilo k projektu o izsuševanji ljubljanskega močvirja. (Dalje.) — Naše slovstvo. — Naši dopisi. — Novičar.

Oklic!

C. kr. kmetijska družba kranjska napravi o priliki praznovanja šeststoletnice združenja kranjske dežele z najvišjo Habsburško cesarsko rodbino, meseca julija t. l. v Ljubljani — **razstavo goved, kmetijskega orodja** in **manjših kmetijskih strojev** (mašin).

P. n. kmetovalci in živinorejci domače dežele se s pričujočim vabijo, vdeležiti se te razstave goveje živine, pri kateri se bodo za najboljše živali priznala darila, — z govejo živino, ki je pripravna za javno razstavo. K razstavi pripuste se samo biki, krave, telice in pitani voli čistega, mešanega in domačega plemena, kateri so najmanj šest mesecev v posesti onega, ki jih hoče razstaviti. Nadalje se uljudno vabijo izdelovalci kmetijskih strojev in orodja zgoraj omenjenih vrst, da bi svojih izdelkov prav mnogo v razstavo poslali, da jih potem naši kmetovalci spoznajo.

Živinske razstave se morejo vdeležiti samo posestniki kranjske dežele, razstave strojev in poljedelskega orodja pa se smejo vdeležiti izdelovalci (posestniki tovarn Avstrijsko-Ogerske) in tudi oni, ki imajo v Avstriji zaloge zgoraj omenjenih reči.

Bolj nadrobne določila gledé razstave sploh in pa še razstave goved bodo se razglasila nemudoma po zadobljenem potrjenji po tajnem svetniku, gospodu ministru poljedelstva, in se zdaj le še naznanja, da se morajo oglasila za razstavo poslati do dne

10. junija 1883

c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani dne 14. maja 1883.

Gospodarske stvari.

Nekoliko besedi o napravi špargeljnovih gred.

Gotovo nas je malo, katerim ne bi bili znani špargeljni kot jako okusna in zdrava jed, zavoljo tega bode gotovo marsikomu častitih bralcev „Novic“ drago, ako mu podamo kratek popis o pripravi zemlje za špargeljne in njih oskrbovanji.

Navadno si želimo zeló debele, mesnate, akoravno taki niso najbolj okusni, ampak oni srednje debelosti; ako pa hočemo lepe in okusne špargeljne pridelovati, jim moramo zemljo pripraviti in obdelati, kar je največ mogoče. Ker pa gnoj, špargeljnove sadike kakor tudi globoko prekopavanje (rigolanje) veliko denarja stane, si marsikdo dvakrat premisli, predno gre špargeljnove grede napravit. Tu hočemo popisati, kako se more tudi to storiti brez velikih stroškov.

Znano je, da divji špargeljni dobro vspevajo ob kaspiškem, črnem in drugih morjih, kjer je zemlja peščena, rahla in slana; uže iz tega moremo sklepati, da špargeljni zahtevajo, ako hočemo, da dobro napredujejo, dobro in rahlo zemljo. Ker pa špargeljni 8 do 15 let in tudi več na enem in istem prostoru ostanejo, se samo ob sebi razume, da jim moramo zemljo jako globoko prekopati kakor tudi prav dobro gnojiti, ravno tako morajo biti dotične grede vedno plevela čiste in zraven je še solnčna lega neobhodno potrebna za okusne in dobre špargeljne.

Ko si mesto izberemo, kjer mislimo novo špargero narediti, moramo vsaj 70 do 90 cm. globoko prekopati ali, kakor navadno pravimo, rigolati; kadar je to prekopanje gotovo, moramo na dno staviti najpreje 3 do 4 decimetre (1 palec) na debelo razsekanega vejevja, turščne slame, rožja od trt, listja, ivija, v pomanjkanji tega na pol strohnelega mešanca (kompossa) itd., da tako zemlja dolgo časa rahla ostane. Na to plast se naloži kakih 25 do 30 cm. na debelo dobrega in mastnega govejega gnoja (ki je bolji kakor pa konjski) in na to še le pride rahla in dobra zemlja. Kakor smo postopali s prvo gredo, ravno tako delamo naprej pri vseh drugih. Najbolji čas za to delo je v jeseni in pozimi, da morejo zračni vplivi vso zemljo dobro prešiniti in tako rodovitnejšo storiti.

Nekateri sadijo na tako pripravljeni svet spargeljnove sadike précej spomladi, drugi pusté svet do prihodnje spomladi, da se že malo posede, ter med tem svet porabijo za drugo zelenjavo, n. pr. za česen itd.

Špargeljneve grede naj imajo širokost kakih 60 do 80 cm., hodniki ali pota med gredami pa do 30 centimetrov (1 palec).

Kadar vse dogotovimo, moramo skrbeti za dobre dveletne špargeljnove sadike (korenine), katere pa moramo dobro očistiti, kar je gnjilega ali pa plesnjivega, kar pa je zdravega, pa le vse pustiti. Zdaj naredimo ob lepem vremenu na vsaki gredi po dve vrsti jamic kakih 15 do 18 centimetrov ($^1/_2$ palca) globokih in do 30 cm. širokih. Jamica naj bo od jamice tudi kakih 30 do 35 cm. Zdaj primemo v levo roko lepo špargeljnovo sadiko in jo lepo stavimo v jamico, a z desno roko stavimo med vse koreninice prsti in tako pokrijemo do polovice jamo s prstjo, drugo polovico pa še le v jeseni, da more tako lože zrak do koreninic dohajati in da se na ta način uže prec v prvem letu dobro razvijejo. Ko smo tako eno gredo nasadili precéj močno, zalijemo in potem gremo na drugo.

Med letom moramo skrbeti, da so špargeljnove grede vedno čiste, to je, moramo jih dobro pleti. Ko jesen nastane, gremo in špargeljnovo cimo (štiblo) kakih 8 do 12 cm. (3 do 4 palce) nad zemljo odrežemo ter potem celo gredo z dobro obdelanim in mastnim gnojem čez zimo pokrijemo, da tako vse redivne snovi s pomočjo zimske vlage do korenine pridejo.

Spomladi moramo gredo zopet prekopati in zrahljati, samo moramo pri tem delu dobro paziti, da jim korenine krone ne ranimo. To gnojenje, ako ne gnojimo močno, moramo vsako jesen ponavljati; ako pa gnojimo močno, je dovoljno vsako drugo leto. — Zakaj da se pa mora špargeljnom na ta način gnojiti, je popolnoma lahko razumeti, ako pomislimo, da se špargeljnu vse nove korenine nad staro koreninsko krono naredijo in da tako rekoč nove korenine vedno na površje silijo.

Kar smo uže na početku omenili, da je špargelj rastlina, ki dobro v slanih zemljah vspeva, mu posebno dobro storimo, ako meseca avgusta ali septembra vsaki sadiki nekoliko zrn soli dodamo, ali pa je tudi v jeseni med gnoj pomešamo, kar ima posebno velik vpliv na dobro rast kakor tudi na dobroto špargeljnov. Špargeljni, ki jih dobro oskrbujemo, nam dajejo med 4. do 10. letom največi dohodek, od 10. do 15. pa uže pešajo ter bolje storimo, da nove špargere naredimo.

Mnogi imajo tudi navado, da vse špargeljne, ki iz ene korenine izrastejo, porežejo, kar pa ni dobro; vedno moramo gledati, da vsaj nazadnje po 1 do 2 kosa pustimo, da gredo v seme, ker drugače nam utegne cela korenina izmreti. Prvih pa ne smemo pustiti, ker bi ti hrano porabili drugim, ki pozneje dorašajo.

Pri porezovanji špargeljnov moramo tudi vedno paziti, da koreninske krone z nožem ne ranimo, ker ako se to večkrat dogaja, gre lahko cela korenina v nič.

Fr. Žepič.

O mlekarstvu nekaj.

Večkrat smo na tem mestu našim gospodarjem priporočali živinorejo, pred vsem drugim: rejo goved, sklicaje se na to, da nam v vseh drugih strokah kmetijstva tuje dežele kazé ceno pridelkov, pri govedi pa nas brani primerno visoka uvožnina po eni strani, — na izhodni strani pa celó prepoved uvažanja zarad nevarnosti kuge.

Vse to nam je poroštvo, da bode v bližnji prihodnosti naši imela goveja živina — mesena in plemeskna — dobro ceno. — Zato smo noveji čas našim živinorejcem večkrat priporočali večjo skrb pri obdelovanji travnikov.

Kdor je vsaj zadnji dve leti poslušal naše opominjevanje, gotovo mu je bilo uže mogoče travnike svoje zboljšati, — in ta ima letos zadostenje, da se ravno zdaj travniki njegovilepo odlikujejo od druzih, za katere skrbeti malomarni gospodarji prepuščajo ticam neba.

Gospodarjem zboljšanih, umno obdelovanih travnikov pričenja se zdaj z zeleno pičo za krave čas bogatstva z mlekom, posebno ako so tudi nekoliko poslušali naše svete: kako prirediti si samo bogato-mlečnih krav, — zato bode tudi na času in mestu, ako o mlekarstvu v „Novicah“ začnemo govoriti nekaj bolj obširno.

V vsakem gospodarstvu je mleko zeló imenitno, in umna — dobra gospodinja vé pri družini in otrocih mleko tako obračati, da je to skoraj pol hrane, in gotovo je, da se z mlekom in kruhom dobro živi in bolje skrbi za zdravje, kakor s kavo (kafetom) in z druzimi znajdbami novejega časa, za katere gospodinje izdajajo dostikrat vse svoje denarje, in ako je zraven tega še gospodar navajen večkrat obiskovati gostilnico, — ako

se navadi žganja, — potem je pa uže naprej podpisan propad hiše. Vrnimo se toraj k mleku in držimo se ga!

Največja težava je pri vsakem gospodarstvu, vse mleko, kar ga ostaja nad domačo potrebo, — dobro v denar spraviti. — Prvo je pri tem pač, mleko samo prodajati, ako je cena le primerna, kar je pa med Slovenci le redko kje, — morebiti v Trstu, deloma v Gorici, ali v nekaterih manjih pa bogato obljudenih krajih. Ljubljana večidel še plačuje mleko po stari meri in ceni, to je star bokal po 10 krajcarjev, Trst ima boljšo ceno kljub slabejega mleka in za nas je posebno važno, da se splačuje Lahom z Benečanskega dovažati frišno mleko v Trst po železnici, — pri tem se nam zdi, da bi se moralo tudi za nas splačevati vsaj s Kranjskega mleko pošiljati v Trst, — zdaj, ko se vožnina za kmetijske pridelke na železnicah sploh znižuje. — Dunaj nam bo za mleko preoddaljen, — tam velja liter frišnega neposnetega mleka poprek 16 krajcarjev. — Ako bi pa ne kazalo mleka pošiljati na Dunaj, — pa ni dvomiti, da bo kazalo tje pošiljati dobro izdelano surovo maslo. Tam ima surovo maslo sploh dobro ceno, — Dunaj pa ima tudi mnogo dobrih zvez z unajnimi, zapadnimi in izhodnimi trgi, kjer se tako blago za silo dobro ceno prodaja in v velikih množinah. Pisatelj teh vrst govoril je zadnje dni z večjim posestnikom Bukovincem, kateri mu je trdil, da na izhodno stran v Romunsko prodaja svoje surovo maslo sedaj po pet frankov (okroglo tri goldinarje) kilo. — Na Slovenskem pri nas ima surovo maslo navadno ceno 40 krajcarjev stari funt, ali malo nad 70 krajcarjev kilo.

Ako se pa hoče misliti na kupčijo z mlekom ali mlečnimi izdelki, treba je umnega ravnanja — in to na vse strani; — preskrbeti je treba dobre mlečne živine, dobre krme, treba je dobrozračnih, snažnih živinskih hlevov, umnega krmenja; v prvi vrsti je snažnost in red, to je podlaga zdrave živine in zdravega, dobrega mleka. — Pri mleku je zopet snažnost prva podlaga njegove dobrote, snažna mora biti dekla, katera molze, posoda, v katero molze, posoda, v katero se mleko pretaka in v kateri se spravlja, in snažna mora biti shramba, v kateri se mleko spravlja. Tudi le mala napaka pri eni teh reči kazi nam mleko, skazi nam smetano, surovo maslo itd.

Ravnanje z mlekom je tudi prav pomenljivo, posebno tedaj, ako se mleko frišno daleč pošilja na trg; — o tem spregovorimo pri drugi priliki.

Vojska bramorju!

Mnogo škode provzročujejo navadno po vrtih in njivah tako zvani bramorji s tem, da zeliščem korenine spodjedajo. Marsikdo bi rad tem nadležnim in res škodljivim živalicam v okom prišel, bi jih zeló rad pregnal in pokončal. Res se jih je mnogo pokončalo po vrtih s tem, da so se nastavljale z vodo napolnjene posode, a vsakdo, ako jih je še tako vrlo s tem preganjal, spreviděl je hitro, da jim tako ne more kaj zeló v okom priti. Tù pri nas pričeli so mnogi jih z zdrugim veliko boljim pomočkom pokončevati. V ta namen se vzame v steklenico polovico ribjega olja in drugo polovico navadne čiste mrzle vode, in to se toliko časa meša, da dobi popolno belo barvo, to je toliko časa, da se popolno vmeša voda med ribje olje. Ko se to stori, treba je, da se poišče bramorjevo stanovališče in to tako, da varno s prstom zasleduješ površno bramorjevo pot toliko časa, da se v zemljo spusti. Treba je tu luknjo s prstom vtrditi, da se ne zasuje. Ko si to storil, vlij omenjene mešanice primeroma dve žlici v luknjo. Toda, akoravno si dobro premešal, predno si pričel rabiti, dobro storiš, ako pred vsakim prilivanjem še nekoliko pomešaš. Ko si tako luknjo zalil, pazi, v treh do petih minutah prikobaca ti neljubi gost iz svoje domačije. Toda zgubil je svojo lepo rumeno barvo in postal je skoraj popolnoma črn. Zdaj ga lahko opazuješ. Tako klaverno leze od luknje proč proti kakemu zatišju. Toda tudi, ako ga pustiš, da leze, in ob tem času svoje delo nadaljuješ, dobil ga boš gotovo v petih minutah najdalj čevelj od luknje poginjenega. Ako ga opazuješ, videl boš, kako nestanovitna in klaverna je hoja in kako že pojema. Izmed sto lukenj, kjer sem to delo opazoval, spravili smo jih ne manj ko 89 na dan. Drugi so bili preveč globoko v zemlji ali pa so bile luknje prazne. Bramor, ki smo ga v posodi opazovali, ako bi bil znabiti le omamljen, se najmanj tri dni ni premenil, tedaj gotovo znamenje, da je popolnoma poginil.

Tedaj vi, ki vam ta mrčes po vrtih veliko škode provzročuje, poskusite s tem pomočkom, da se prepričate, da velja, in da se tega nadležnega mrčesa brzo in zeló cenó znebite. Vsekako ga pa ložej preganjati, ako zemlja še ni na novo zrahljana, ker tedaj pot ložej zasledujete. Poskusite in prepričajte se, poskušnja velja! K—cev.

Tehnično poročilo

k projektu o izsuševanji ljubljanskega močvirja.

To poročilo je glavnemu odboru za obdelovanje močvirja predložil Ivan pl. Podhagsky, uradno pooblaščen civilen inženir.

Iztrebljenje Ljubljanice.

(Dalje.)

Tudi se ne sme prezreti, da bode treba šotni svet še več let obdelovati; ko bi se tedaj popolnoma izsušil, škodovalo bi se s tem le kmetijstvu in tudi iz teh vzrokov se priporoča, polagoma in ne hitro postopati.

Mislim, da je to mnenje pravo, in vsled tega mi le še ostaje, da izpregovorim o potrebnih delih v Ljubljanici.

Tu se mora ponižanje dovršiti v dveh ločenih oddelkih, kakor se je to zgodilo pri zadnjem iztrebljenji; in sicer se mora trebiti od izliva mlinskega potoka Gradaščice navzgor proti Malemu grabnu, in navzdol do izliva Gruberjevega kanala.

To ločitev tirjajo naravne razmere, ker je potrebno, da se bode zamogla voda mlinskega potoka Gradaščice odpeljati po Gruberjevem kanalu in drugič, da se bode zamogla Ljubljanica v primernih časih poplakniti.

V ta namen je treba pod izlivom mlinskega potoka zatvornice zidati, ki bodo vodo zapirale in tej nalogi vstrezale. — Priloženi projekt kaže, kako naj se napravijo te zatvornice; pri tem pa si dovoljujem omeniti, da je konštrukcija tega objekta enaka oni, ki jo je gosp. c. kr. stavbeni svetovalec Hausner izumil in porabil pri zadnjem iztrebljenji.

Ta zapiralna zatvornica mora se postaviti v profilu štev. 36. Dno glavnega praga naj se ji dene na kvoto 285,30, t. j. na tisto višino, v kateri sedanje najplitvejše vode tekó. Ko bode poglobočenje Gruberjevega kanala že dovršeno, bode potem znižana najvišja voda segala blizo do kvote 287,35, stala bode tedaj še vedno okoli 1·58 metra pod sedanjo najvišjo vodo, ako bodo vzporne in zapiralne zatvornice odprte.

Da bode mogoče te zatvornice zidati, treba bode pred njimi narediti čez Ljubljanico nasip, čegar vrh bi naj dosegal kvoto 288,30. Ako bode gradivo za zidanje pripravljeno na mestu in ako se bode porabil zidanju ugodni čas mesecev junija, julija in avgusta, v katerem

je voda navadno srednje visoka, zamorejo se zatvornice dokončati v dveh mesecih.

Ko bodo zapiralne zatvornice dovršene, mora se počezni nasip podreti in iztrebljenje Ljubljanice se potem pod zapiralnico koj lahko pričné; se ve da se mora pričeti delati od spodej proti navzgor.

Pri tem delu se morajo porabiti vse one naredbe previdnosti, katere smo že kot potrebne omenili pri poglobočenji Gruberjevega kanala.

V tej daljini ni potreba težavnejših objektov, razun zavarovanja dna struge pri Frančiškanskem mostu. Za varstvo tega mosta predlagam, da se naredite dve pilotirani stezi počez čez Ljubljanico in da se med nje položi 0·6 metra debela ploča iz betona. Tudi za to delo se mora izvoliti najbolj ugodni čas za zidanje, ko so večje vode redke, da ne pride do spodkopanja temeljev Frančiškanskega mosta.

Kakor sem uže poprej omenil, zamore se med poglobočenjem tudi obrežno podzidje in druga morebiti potrebna dela v Lljubljanici z najmanjšimi stroški dovršiti; zato bi Ljubljanskemu mestu ne bilo v korist, ko bi te priložnosti ne porabili.

Ko bode poglobočenje dovršeno, moral se bode tudi konečni objekt na mlinskem potoku Gradaščice narediti. V ta namen bo treba vodo Ljubljanice odpeljati po Gruberjevem kanalu, kar se bode zgodilo z odstranjenjem vloženih brunov; vrh tega se bode moral mlinski potok Gradaščice zapreti z zatvornicami, ki se morajo popraviti pri jezu v Kozarjah, in vodo omenjenega potoka je treba speljati v Mali graben.

Za čas teh del se mora dati, kar se razume samo ob sebi, primerna odškodnina lastnikom treh vodnih stavb, ki takrat ne bodo dajale nikakoršnega zaslužka.

Dela pri stranskih pritokih.

Iztrebljenje Gruberjevega kanala bode — kakor sem uže poprej omenil — najvišjo vodo Ljubljanice znižalo pri državnem Ljubljanskem vodomeru za blizo 1·65 metra. Ako naj kmetovalcem to ponižanje koristi, tedaj se morajo polagoma poglobočiti v razmeri z izkopanjem šote vsi glavni odtoki, ki se izlivajo v močvirje, in ravno tako tudi vsi stranski jarki, ki držé va-nje.

V kaki meri da se to mora zgoditi, kažejo dotični podolžni profili.

Pri tem pa je treba natanjko prevdariti, na kak način se morajo ta dela izvršiti, da se bodejo, sukcesivnemu izkopanju šote primerno, jarki poniževali v ravno potrebni in pravi meri.

Ker se po mojem mnenji ne more ponižanje koj dokončati z ozirom na gospodarstvene pogoje močvirskega sveta, zato se dela tudi ne smejo oddati posameznim podjetnikom, temuč po tem, kakeršna je stvar, morajo jih

1) deloma izvršiti posestniki, katere to zadeva (§§. 19, 20 in 33 deželnega zakona 23. avg. 1877), po sestavi podružnih odborov;
2) deloma jih mora odbor za obdelovanje močvirja upravnim potom preskrbeti, kakor bode ravno potreba nanesla; fondu za obdelovanje močvirja bi pripadle samo one stavbene naredbe, ki se tičejo celega močvirja ali vsaj velicega dela njegovega, ali pri katerih so stroški tako veliki, da jih dotični posestniki nikakor zmagati ne morejo.

Pri posameznih stranskih pritokih potrebna dela hočem sedaj splošno nekoliko opisati in zraven pridjati, v kak razred bi po mojem mnenji spadala; pri tem se mi je primerno zdelo, v prvi vrsti našteti ona dela, ki se tičejo fonda za obdelovanje močvirja.

1. Dela, ki se tičejo fonda za obdelovanje močvirja.

Taka dela so v prvi vrsti one spremembe, ki so potrebne vsled poprave ali odprave napačnih naredeb za zajezovanje vode. Za te odškodnine sem skrbel s primerno svoto v proračunih.

Dalje menim, da mora vse iztrebljenje pod vodo, kar ga je treba Ižici in ki znaša 176.000 kub. metrov, v skrb biti fondu za obdelovanje močvirja; kajti ta potok je nekak glavni recipijent Želimljice, Strojanove vode in Škofeljice, konečno cele vrste izsuševalnih jarkov, tako da bi bilo težko najti pravično konkurenco za doneske, ki bi prišle na posestnike.

To trebljenje pod vodo bi se pač najceneje izvršilo, ko bi fond za obdelovanje močvirja napravil si mal parni vodotrebnik (Dampfbagger) za plitvo vodo, ki bi se potem porabil za to sukcesívno ponižanje Ižice, kakor tudi pri trebljenji, ki bode potrebno v Ljubljanici in Gruberjevem kanalu.

Tudi one stroške, ki so potrebni za zapor doline Iške in dolin stranskih vôd Gradaščice, mora prevzeti fond za obdelovanje močvirja.

Dobiček, ki ga bode imel cel okraj od teh zaporov dolin, je splošen, in se ne more razdeliti med posamezne kraje; zato se priporoča ta način kot najbolj primeren.

Na enak način in iz ravno tistih obzirov naj bi fond za obdelovanje močvirja prevzel reguliranje Malega grabna, Švice in Cornovega kanala; kajti Mali graben bode v prihodnje večino vode Gradaščice odvaževal in tako jemal nekaj bremena mlinskemu potoku Gradaščice; tudi se bode vsled reguliranja tega jarka in Švice zmanjšalo nakopičenje prodovja in konečno je Cornov kanal objekt, ki jemlje vodo vsemu levemu bregu Ljubljanice in ki veže posamezne odtoke.

Kar se stavbenih del tiče, zamore se oddati podjetnikom samo reguliranje Švice, Malega grabna in naprava zaporov dolin, — dela, katerega bode treba koj dokončati; za Ižico pa je najbolje, če se upravnim potom z natanjčno inženirsko kontrolo toliko iztrebi, kolikor se bode smelo prepustiti; s tem delom se mora koj pričeti, kakor hitro bodo stavbe v Gruberjevem kanalu dovršene.

Ponižanje Cornovega kanala pa mora napredovati z iztrebljenjem njegovih odtokov, to je v taki meri, kot bode dovršeno trebljenje Zornice, Bevškega in Loškega ter Goriškega kanala, Lukovšice, Drobentinke in konečno Radne.

II. Dela, za katera naj bi se ustanovila posebna društva.

Vsa druga dela zamorejo dokončati posamezna društva, ki bi se ustanovila za vsak kanal iz direktno deležnih posestnikov in ki bi delovala — kar se razume samo ob sebi — z nadzorništvom in kontrolo glavnega odbora za obdelovanje močvirja.

Ker bode treba dokaj zemlje premakniti, tedaj ni težko spoznati, da pri sedanjem slabem obljudenji močvirja ni lahko mogoče, zvaliti ta dela na posestnike, temuč da se mora dovoliti z ozirom na korist deželne kulture izdatna podpora.

V koliki meri naj bi se dala ta podpora, bodi si od države ali dežele ali od obeh skupaj, tega ne morem določiti, kajti tu upliva toliko faktorjev, da mi jih ni moč pregledati.

Pri nekaterih kanalih bode na pr. vsakoletno ponižanje dna popolnoma zadostovalo, da se bode enakomerno, kakor se bode šota izkopavala, tudi dosegla potrebna globočina kanala. Gotovo je, da naj bi se to delo, kakor izkopanje šote, kontroliralo in vselej naprej določilo, kako daleč sme segati. Ta dela pa zamorejo vsaj

nekoliko posestniki sami prevzeti in ravno te meje, med katerimi je to mogoče, odtegnejo se popolnoma moji sodbi.

Pri druzih kanalih pa redko prebivalstvo teh del ne more opraviti in zato bi bila tu podpora na pravem mestu.

Zračunil sem tedaj množino prsti, oziroma šote, ki se mora izkopati, in tudi dotične stroške; a kak del poslednjih naj bi se odkazal fondu za obdelovanje močvirja v podporo, to naj sodijo drugi bolj kompetentni faktorji.

Služba kulturnega inženirja.

Popis nalog, ki pripadajo odboru za obdelovanje močvirja, kaže, da jih nismo v stanu korektno doseči brez pomoči tehničnega organa. Kajti ne samo skrb za dobro ohranjenje stavb pri obeh glavnih recipijentih in stranskih pritokih tirja izvedenega in zanesljivega inženirja, temuč treba ga je tudi, da čuva izkopanje šote in vreduje prihodnje stranske jarke. Vrh tega pač tudi ne bode mogoče brez pomoči tehničnih organov določiti posameznega konkurentnega ozemlja pri stranskih pritokih.

Zato predlagam, da se za to službo nastavi pripraven inženir, ki ima potrebno znanje in potrebno skušnjo, da bode zamogel pri vseh tehničnih vprašanjih pomagati odboru za obdelovanje močvirja. Ta inženir naj bi se nastavil, če je le mogoče, uže v začetku del, ker bi se mu samo s tem priložnost ponudila, natanjko poznati vse objekte in tedaj vspešno jih čuvati.

(Dalje prihodnjič.)

Naše slovstvo.

Nova šolska knjiga. Občna zgodovina. I. del. Stari vek se zove nova knjiga, ki jo je prof. J. Jesenko ravnokar poslal med svet; na čelu pravi sicer, da je le drugi popravljeni natis, a ko smo knjigo nadrobneje pregledali, prepričali smo se, da jo je spisatelj vso presnoval in popravil. Ker se bode jeseni tudi v II. razredu naših gimnazijev jela zgodovina slovenski poučevati, prišla je ta naučna knjiga naši slovenski mladini ravno o pravem času na svetlo. Učivo je v vsej knjigi jako pregledno razdeljeno, kar bode gotovo močno olajševalo nalogo učencem in učiteljem. Beseda jej je gladka in povsodi lehkoumevna, tako da skoro zavidamo naši mladini, ki si bode po tej knjigi prisvajala zgodbe starega veka, ko pomislimo, s koliko težavo smo se mi sami o svojem času po nerazumljivih nemških knjigah, po toliko suhoparnem Pützu učili občne zgodovine. Da je spisatelj gledal pred vsem ravno na šolske potrebe, pričuje nam tudi pisava lastnih imen; piše namreč tuja lastna imena po tuje. Od ene strani se nam zdi to načelo prav naravno, ker se učenci v istem razredu uče latinščine ter v tej nahajajo lastna imena pisana po latinskem kopitu. Pouk v vseh predmetih se bi pač imel vjemati. S tem smo zadeli na načelo, ki pri nas, v našem slovenskem slovstvu še nikakor ni rešeno. Tega rešenja pa nam je treba kot ribi vode. Sapienti sat. Profesor Jesenko je v tej novi knjigi pisal tuja imena po klasični obliki, narečivna imena („appellativa“) pa po domače. Mnogim je s tem zadel pravo, zlasti pa onim, ki bi radi vsa tuja imena fonetično pisali. Stvar je vredna resnega prevdarka — in dobro bi bilo, da bi jo naši jezikoslovci korenito jeli preiskavati; treba nam je, da jo končno doženó. Pri tej pravdi, pri tem raziskovanji se pa naši jezikoslovci ne smejo ozirati le na latinščino in grščino, ampak na razne slovanske jezike, pa tudi na druge evropske jezike. Le s tako razglednega stališča je mogoče to imenitno prašanje rešiti.

Če omenimo še, da je cena knjigi, ki obsega osem in pol pôle, samó 55 kr., priporočili smo jo dovolj našim bralcem. Ugajala bode gotovo ne le učenem, ampak tudi drugim čitateljem, ki iščejo zgodovinskega pouka ali pa ga znova hočejo oživiti. Knjigo občinstvu priporočamo tem bolj, ker nje spisatelj uže leta in leta neprestano spisuje nam naučne knjige in jih tudi sam zalaga. In to zalaganje šolskih knjig je pri dosedanjih in naših razmerah skoro še veča zasluga nego njih spisovanje.

Abecednik za slovenske šole, sestavil Andrej Praprotnik, nadučitelj in ravnatelj 1. mestni peterorazredni deški ljudski šoli v Ljubljani — imenuje se ravnokar na svitlo prišla šolska knjižica. Ime pisateljevo nam je uže dosti poroštva, da je knjižica dobra, ker zajemal je iz lastne priznano bogate skušnje. Bodi tedaj knjižica gorko priporočena vsem slovenskim ljudskim šolam.

Narodne biblioteke prišel je na svitlo v Novem mestu tretji snopič.

Naši dopisi.

Krems na Niže-Avstrijskem 8. maja. — Resnično, komaj se nekoliko oddahnem, ko mi doidejo novine iz moje ljube rojstne dežele. Kajti brez teh novin cepniti bi moral med tukaj izhajajočimi lažnjivimi nemško-židovskimi časopisi. Pač v srečo si moram šteti, da me podpirajo izmed teh rogovilnih liturg naše dušne in v pravem pomenu besede odkritosrčne novine, kakor „Sl. Narod“, „Soča“, „Mir“, „Kres“ in „Ljublj. Zvon“. Zraven teh prikupile so se mi brez prilizovanja naše obrtniške „Novice“. Srce mi od radosti bije, kadar prebiram razna podučila o kmetijstvu v tem res vrlem listu, pisana prav po domače.

Akoravno na trdi nemški deželi, se vendar upam „Novicam“ priporočati, da tudi tukaj imel je poduk potovalni učitelj za sadjorejo g. Julij Jablanzy pretečeni mesec. Udeležili so se sleherni narodni učitelji tega šolskega okraja. Poduk g. Jablanzy-ja trajal je celih osem dni, obstoječ v sajenji, požlahtnenji, obrezovanji, presanji in snaženji dreves, dopoludne teoretično, popoludne praktično. Konečno dobil je vsaki teh učiteljev mnogovrstnih žlahtnih drevesec in spričevalo udeleževanja tega nauka. Tudi imajo tukajšni vinorejci šolo za vinorejo. Uče se njih fantje pozimi v šolskem poslopji teoretično a spomladi praktično zunaj na lepem vinorejskem vrtu (Weinbauschulgarten). V tem vrtu vidijo se različna obdelovanja vinogradov. Tu so grede zasejanih zrn, tam posajene rogaši, zopet dalje presajene stare trte, da zamorejo vnovič poganjati, posajene so prav globoko. Zagledaš tudi razne brajde ali kolce prepeljane z debelim dratom, da se manj kolcev porabi.

Razna so podzidovanja vinogradov, kakor tudi razne like vinskih hramov i. d. Vinograde tukaj ljudje jako težavno obdelujejo, ker leže po silno strmih gričih, ne po dobri poti, ampak po stezah čez skalovje nosijo potrebni gnoj do svojih vinogradov. V jeseni si marsikdo napolni svojo klet, prodá pa večinoma v trgatvi drožje (tako imenovani „maiš“) kupcem, katerim je večina denar dolžna. Proda se taki „maiš“ za 3 do 5 gld. staro vedro. Staro vino se prodaja tukaj po 8, 9 in 12 gld. Večina se prepelje na Gornje-Avstrijsko, tudi na Ogersko, ako je tam slabo obrodilo. Ob bregu Donave pri postajah parobroda prevožnega društva leži v jeseni sodov na tisoč veder vina namenjenega za prevožnjo na razne kraje gornjega Avstrijskega. Tukaj je sicer težavno pridelovanje — toda v denar gre vse. Želim, da bi se tudi

na našem Belokranjskem napravile bolje ceste, najbolje železnica, da bi se tudi tam blago ložje v denar spravljalo. M. Jakšev.

Gorica 13. maja. Malokatero leto smo tako težko pričakovali gorkega vremena, kakor ravno letos. Pa saj tudi ni čudo, ako pomislimo, da smo imeli vlani vso jesen slabo vreme, kjer ni mogel ubogi kmetič prav nič dobre otave pod streho spraviti. Ravno zavoljo tega je tudi tako veliko pomanjkanje za seno, posebno pa po naših tominskih hribih. Po dolgi suhi burji smo vendar dobili gorak dež, po katerem so se vse trave, detelje, kakor tudi ozimina in jara žita zeló naglo opomogla ter so detelje uže za silo za košnjo.

S češnjami smo letos Goričani tudi za cel mesec zadej za prejšnjimi leti. Kakor zdaj kaže, jih bode obilo, tudi druzega sadja, ako nas še kaka slaba ura ne obišče, kar se nam ubogim kmetom zeló rado dogaja.

Kakor sem iz gotovega vira slišal, je minuli teden gosp. dr. Lorenz, ministerijalni svetovalec in referent v kmetijskem ministerstvu, obiskal in ogledoval tukajšnje c. kr. svilorejno poskuševališče, kakor tudi deželno kmetijsko šolo. Na tej ogledal je natanko vso krasno novo poslopje, ki mu je bilo prav všeč. Potlej je ogledal vso živino in vinski klet, kjer mu je bila izmed vseh raznih vin najbolje všeč brdska rebulja. Vesel je bil posebno tudi krasnega polja, nogradov in obširne sadne drevesnice. Pri ogledovanji šole se je posebno zanimal za teoretični in praktični poduk. V to šolo zdaj hodi čez 40 učencev, kar mu je posebno ugajalo, ker je goriška deželica mala in se more iz tega sklepati, da je šola na pravi podlagi urejena in da ima pri ljudstvu popolno zaupanje. Učiteljskemu osobju je pa za trud posebno pohvalo izrekel ter ga spodbujal, da naj tudi zanaprej tako vspešno deluje.

Dne 12. t. m. so bile tudi na tej šoli polletne preskušnje, koje so se, kakor po navadi, jako dobro vršile.

Dne 6. t. m. je bila, kakor po navadi, v Dornbergu vinorejska razstava, ki je jako dober vspeh pokazala, akoravno je bila vlani jako slaba vinska letina. Letos je izvoljen temu društvu predsednikom vodja g. Povšè, v katerega imamo vsi zaupanje, ter bode gotovo pod njegovim strokovnjaškim vodstvom še v prihodnjič bolje vspehe pokazalo. Moja pohlevna želja bi bila tudi ta, da bi to društvo izvolilo tako pravila prenarediti, da bi se imenovalo „Vipavsko vinorejsko društvo“ s sedežem v Dornbergu, ker je Dornberg tudi v pravem pomenu središče goriške-vipavske doline. Na ta način bi se lahko družbinski udje od 40 na 400 glav pomnožili, kar bi bilo velikanskega pomena za to društvo *)

Iz Gorice 14. maja. (Izv. dop.) Razmerno hladno in dežja smo imeli tudi ta mesec doslej obilo; lepe dneve imamo pa vsaj za Binkošti. Spomlad se je tudi pri nas zakasnila; toliko lepše se kaže, da bomo imeli v obče dobro letino. Otroci in stariši sosebno včeraj in danes razodevajo, da ni „kolačev“, ker ni birme, in birma je izostala, ker nimamo še višega duhovnega pastirja. Pravijo pa, da škofa novega kmalo dobimo; tudi hočejo nekateri z razlogi trditi, kdo da pride. O kaki spremembi v naslovu naše škofije se tukaj pa še zmenijo ne. Nadškofija ostane tedaj pri nas, kakor doslej, in mislite si lahko, da Lahi bi bili rajši Trstu, nego Ljubljani privoščili nadškofa. Želje, v Ljubljani izražene, so Lahi po svojih listih z zasmehovanjem in prav zaničljivo zavračali. Nekateri tukajšnji Slovenci so svoje separatistično mnenje izrazili, gotovo bolj iz bojazni, da bi se Slovencem primorskim še slabše ne godilo, in se jim torej nikakor ne more gola sebičnost ali omejenost političnega obzorja jemati v poštev. Prva želja in skrb naj Slovencem prek in prek ostane, da dobijo vredne naslednike Slomšeku, Wolfu, Dobrili, kakor želi tudi zadnji „Brencelj“, potem vse neprijetne razlike z lahka ugrešimo za ta del. — Čast. g. dr. Jos. Gabrielčič postal je pravi vodja osrednjega semenišča v Gorici. Na njegovo mesto kot špiritual je imenovan č. g. And. Jordan, bivši knezoškofijski tajnik. — Gosp. Tomaž Quantschnigg (izgovarjaj: Klančnik) pride iz Trsta na tukajšnji pripravljalni razred, kjer „drajsajo“ dečke v nemščini, da jim je mogoče prestopiti na srednje šole, katere, kakor je videti, ostanejo pri nas še na dalje popolnem nemške. Tolažba je za nas prav po ceni; saj so tudi uradi, kjer ne nemški, pa italijanski, in motili bi se pri Vas, ko bi menili, da naši odvetniki podučujejo ljudstvo, naj zahteva od njih snutek tožbá v slovenščini, dasi isti odvetniki dobro vedó, da n. pr. vsaj okrajna sodnija goriška sprejemlje in rešuje slovenski slovenske vloge. Izjemno dela samo par odvetnikov, pa še ta par je bolj mlačen v tem pogledu. Drugače snujejo pri nas v Gorici za vse slovensko ljudstvo vse tožbe in vloge v sladki italijanščini. — Italijanski duh se v našem mestu vedno bolj širi; to se razvidi tudi iz mlačnosti naših „konservativnih“ meščanov, ki se kar zganejo ne zdaj ob mestnih dopolnilnih volitvah v starešinstvo. Polovičarskim značajem, kakoršnih je le preveliko med meščani, ni verovati, in človek je prisiljen misliti, da na zunaj se prištevajo „starim“, na tihem pa se veselé, da „liberalni“ element gospoduje, kakor njemu drago, če tudi mestu v obče na veliko škodo. Slovenci pa od leta do leta več zakrivijo, da gledajo od strani ta laški svetu slovenskemu predobro znani „liberalizem“ in „konservatizem.“ V poslednjem jih pa vsaj nekaj tiči, ki čutijo, da jim gre za kožo, drugače bi ne opominjali po imenu Slovencev, naj bi se tudi oni brigali za volitve v mestno starešinstvo. „L' Eco del Litorale“, ki navadno mnogo zamolči o „liberalnem“ gibanji, začenja spoznavati, da gospodje „liberalci“ tudi katoliški stvari in njenim zastopnikom niso prijazni; zato kliče Slovence na pomoč v mestni zastop. Tega klica bi „poklicani“ Slovenci ne imeli preslišati! — Ena stran italijanskega „liberalizma“ se kaže v demonstracijah proti Avstriji, in takega duha se je že nalezla neke vrste mladina v Gorici.

V goriškem gledišči so se take demonstrancije pred par tedni več večerov ponavljale, in ker je nekaj mladenčev demonstrantom s sikanjem nasprotovalo, je bilo prišlo nekega večera pred gledišičem do tepeža. Policija je kopico „liberalnih“ fantalinov na 14, 8, 4 dni pozaprla; rekurirali so na namestnijo tržaško, in še celó mestni župan je bil šel prosit za „nadepolne“; pa uslišan ni bil, kazen se jim je znižala po največ za 2 ali 1 dan. Proti Slovencem je pa laški „liberalizem“ uže star in se kaže celó v tem, da slovenskih napisov nad štacunami ne more trpeti in strahuje celó one trafikante, ki so v živahniših ulicah in ki bi se drznili „slovenske časnike“ na okna na prodaj postavljati. To ne sme biti, drugače lahončiči ne pridejo na dotična mesta po smodke. Te dni se je vendar pokazal trgovec, ki si je pridel poleg nemškega in italijanskega napisa tudi slovenske besede: „Izdelovalnica dežnikov“. Radovedni smo, ali mu table ne oskrunijo. Taka je v Gorici, velik del tudi zarad — slovenske podedovane mlačnosti!

---

*) Lepa hvala za Vaš trud in zaupanje! Vredništvu „Novic“ so Vaši spisi ravno tako ljubi, kakor bralcem koristni. Samo to Vam bodi tu povedano, da se je med tem, kar sva v G. bila skupaj, marsikaj premenilo. Vendar je vse eno, če pošiljate meni ali pa vredništvu. Gosp. P. pozdrav in naj se on tudi kaj spomni svojega iskrenega prijatelja. Zakaj molči tako dolgo? Ali se mu je pero posušilo? Naj se vendar še kaj oglasi! J. A.

Prem dné 6. maja. (*Javna zahvala in drugo.*) — Tukajšnja šolska občina ima zopet štiri nove, miloblage dobrotnike v svojo šolsko kroniko zabilježene; ti-le so:

a.) Gosp. Ernest Kramar, deželni potovalni učitelj kmetijstva, v Ljubljani, kateri je bil dné 15. svečana t. l. od dotičnih knjig sledeče komade za tukajšnjo šolsko bukvarnico podaril:

1. Dr. Jan. Bleiweisovi „Nauk o umni živinoreji.“ 2. J. Zalokarjevo „Umno kmetovanje in gospodarstvo.“ 3. V. Schleicher-jeve „Živali kmetijstvu in gozdarstvu koristne.“ 4. L. Porentovi-vi „Novi kranjski panj.“ 5. A. Piskar-jevi „Navod za pridelovanje lanu in prediva.“

b.) Dné 4. marca t. l. preskrbel in brezplačno podaril je blagi gospod Anton Žnidaršič, posestnik, trgovec in c. kr. pošte opravnik tukaj 6 dekagramov hruševih pešek za setev na šolskem vrtu.

c.) Visoka c. kr. deželna vlada kranjska rešila je z odlokom dné 31. marca t. l., štev. 1587, prošnjo podpisanega od dné 11. februarja t. l. s tem, da mu je iz c. kr. osrednje drevesnice „pod Rožnikom“ brezplačno nakazala 10.000 količkov raznih pletarskih vrb za nasad po tukajšnji šolski občini.

Ti količki, preskrbljeni in poslani po slavnem c. k. deželnem gozdnem nadzorništvu kranjskem, dospeli so le-sem dné 18. aprila t. l. v popolno dobrem in nepoškodovanem stanu, obstoječi iz šibic po dva in tri kose (60 do 90 cm. dolgosti) skupaj, kar je podpisanemu bilo pravo sredstvo dejanskega pouka „o pripravljanji“ taistih za nasad.

d.) Dné 23. aprila t. l. podaril je brezplačno gosp. grof Henrik Attems od sv. Petra pri Gradcu, predsednik društva „avstrijskih pomologov“ itd., 13 vrst jabolčnih in 11 vrst hruševih cepičev najboljših in najžlahtnejših sort.

Vsi ti imenovani dobrotniki doprinesli so s svojimi darovi prav veliko in mnogo k boljšemu napredku v gospodarskem obziru tukajšnjega prebivalstva, ako dobrotljivi Bog zraven tudi svoj blagoslov milostno podeli in dá, kar vse skupaj bode o svojem času tudi na sedaj tužni gmotni položaj gotovo s prav dobrem vspehom upljivalo.

Vsem skupaj naj bode s tem presrčna zahvala javno z željo izrečena, da se hočejo tudi v prihodnje našega revnega in obožanega kraja v svoji blagodušnosti dobrotno spominjati! Bog plačaj blaga dejanja tisočkratno!

Malega in velikega zimskega pedica (cvétne in listne zavijavke) gosenčice začele so se uže zadnje dni preteklega meseca iz svojih jajčič valit. Dosedaj bilo je majevo vreme tej nesnagi izredno ugodno za razvoj. Bog daj skoraj lepih, jasnih in toplih dni, da se sadno drevje urno in brzo razcvete, za kar je uže prav dobro pripravljeno; če bode še nekoliko dni deževje, bode zopet ta mrčes mnogo sadja v cvetji, kakor tudi listja v popkih pokončal.

Zadosta velik in dobro ureden šolski vrt je prava duša kmetijskega pouka na ljudskih šolah ne le za mladino, temveč tudi za odraščene. To prevažno zadevo imel je gotovo tudi naš slavni c. k. okrajni šolski svet v Postojni pred očmi, kateri je z dopisom dné 7. t. m., štev. 452, med drugim zaukazal, da morajo vsi oni krajni šolski sveti po okraji, kodar šole še do sedaj vrtov nimajo, za to skrbeti, da se v ta namen potrebni, primerni in pripravni prostori v teku leta preskrbé in zagotovijo. Prav tako! Le sama suha teorija brez dejanskega pouka je povsod prava duhomorna potrata dragega časa, katera sama na sebi nikoli ne pripelje do zaželjenega vspeha in cilja za javno življenje.

O šolskih vrtih, ako mi bode čas dopuščal in če ne bodem častitih čitateljev preveč dolgočasil, morda kmalo na drugem mestu v „Novicah“ nekoliko besedic spregovorim.

Včeraj okolo 10 ure predpoludnevom nastal bil je tukaj in v okolici strašen piš, pred katerim so zopet slamnate in opeknate strehe veliko škode trpele; otolkel in otresel je pa ob enem tudi raz sadno drevje prav mnogo se razvijajočega cvetja in cvetnih popkov. Zopet škoda!

Sloveči vremenski prerok Mathieu de la Dróme, kateri jo je uže — sosebno v preteklih mesecih — prav dobro pogodil in zadel, prerokuje izvzemši prve dni, za celi ta mesec jako ugodno vreme noter do 5. dné meseca junija t. l. Bog ga skoraj usliši!

Gledé pravilnega nasada vrb bili so letos tukaj marljivi in odlični gospodje: Anton Žgur, župnik; Andrej Frank, župan, in pa Janez Renko, prvi občinski svetovalec.

Ako Bog hoče, bodo se letos podarjene in posajene vrbe prav dobro obnesle, ker jim je vreme sedaj popolnoma ugodno in so bile le-sem še čisto otrpnjene dospele, kar pa lansko leto ni bilo; lanske bile so se — na količke zvezane — uže med potjo v zaboji nekoliko (sosebno one v sredi zaboja) med vlažnim mahom in slamo ogrele, ter so bile uže v tem stanu precéj koreniničnih nastavkov pognale, s čemur zgubile so ob enem tudi precejšno mero rodivne moči. A pozneje škodovala bila jim je pa tudi več ali manj na nasadih dolgotrajna poletna suša tako, da jih je nekoliko, ko so uže po 2 decimetra dolge poganjke bile naredile, pod zlo prišlo.

Letos se nam tega ni bati.

Okmetovalo se je do sedaj tukaj po večem vse; le kaj malega je na polji še vrediti.

Med malimi otroci pričele so se zopet prikazovati nekoliko (otroške) bolezni.

Sploh je pa sedaj tukaj zdravstveno stanje med ljudmi, hvala Bogu, prav dobro.

Za živinsko pičo bila je in je še ljudem prav trda. Velika škoda za ono seno, katero se iz teh krajev vsako leto v Trst in Reko v lastno škodo prodaja! Bog!

Sv. Vid nad Cerknico. — 30. aprila zvečer ob pol desetih je začela tukaj neka hiša goreti, in ker so uže vsi spali, so še le začutili in zaslišali pokanje ognja, ko je uže plamen v streho segal. Hitro so kar razpravljeni z otroci ven hiteli in ljudi na pomagaje klicali. V treh urah je zgorela hiša z vsem, kar je notri bilo, in skedenj; še obleke si niso mogli rešiti. Gospodinja se je tudi tako hudo po životu opekla, da bo težko obstala. Kako je ogenj nastal, se ne vé prav natanko, vendar se sodi, da je v kuhnji kak žark ognja med neke žaklje padel, ki je bilo 7 tisuč žlic v njih; en čas je tlelo, potem pa so se žlice vnele, ker so najprej zgorele. Dobro je še bilo, da ni bilo velike sape in da je ravno dež zelo líl, sicer bi bila drugače lahko vsa vas vpepeljena. Gospodinje in dekle! bodite pred to nevarnostjo vsaj zmiraj zadosti previdne in pazljive! Ker je zdaj ta nesrečni gospodar ob vse in tudi zavarovan ni bil, se ponižno obrne do usmiljenih src, da eden ali drugi naravnost na njegovo ime: Anton Bregar-ja pri Sv. Vidu nad Cerknico kak sold po poštni nakaznici poslati blagovoli. Vsem dobrotnikom se prav prisrčno naprej zahvaljuje, katerim Bog stotero povrni.

Iz Ljubljane. (*Nadvojvodica Štefanija,*) katera se je preteklo soboto preselila z nadvojvodo cesarjevičem Rudolfom v Laksenburg, — je, kakor se uradno naznanja, pri najboljšem zdravji, — in radostni pričakujejo vsi avstrijski narodi vesele družinske dogodbe v cesarski družini, ki se zdaj odločno napoveduje za mesec avgust tekočega leta.

— *(Deželni zbor kranjski razpuščen je s cesarskim patentom od dne 11. maja t. l. — z dostavkom, da se imajo nove volitve takoj razpisati.)* Vsled te zdavnej zaželjene cesarske naredbe razglaša gospod c. k. deželni predsednik Winkler naredbo, s katero se za deželni zbor vojvodine kranjske v smislu §§ 19., 20. in 21. deželnega volilnega reda razpisujejo splošne volitve ter se odločuje za volitev

kmetijskim občinam dan 9. julija 1883,
za mesta in trge pa za trgovinsko zbornico dan 12. junija, in
za véliko posestvo dan 15. junija 1883.

Volilci in stari zaupniki naroda! — na noge tedaj, glejte pred vsem, da se izvolijo povsod za volilne može samo zanesljivi narodnjaki, zanesljivi poštenjaki, — ob enem pa se nemudoma snidite vsacega okraja zaupni možje in posvetujte se zarad kandidatov, posebno tam, kjer je treba premembe, — tako da se bodo volitve sijajno izvršile za naš narod, da se bodo vsi izvoljenci složno zbrali krog zmagonosne zastave: „vse za vero, dom, cesarja!“ — tako da se po šestletnem nenaravnem zastopanji naše slovenske dežele zastopanje zopet povrne — domačinom — narodnjakom, v blagor dežele, v blagor in slavo države!

— *(G. vitez Schneid),* bivši državni poslanec za ljubljansko mesto, vrnil se je pretekli teden na Dunaj in se gredé tje mudil nekaj časa v Ljubljani. Radostni smo se prepričali, da je zopet dobrega zdravja in nadjamo se, da mu zdravje ostane trdno in da ga kmalu zopet vidimo v javnem delovanji.

— *(Za razstavo goveje živine, kmetijskih strojev in pridelkov)* delajo se obširne priprave in obeta se prav zanimiva. Le število govedi moralo bo biti izbrano in omejeno, ker ima živinska razstava trajati tri dni, in ni mogoče za večje število pripraviti pokritih prostorov. — Kmetijskih strojev obljubljenih je za razstavo prav zanimivih, n. pr. kazati in skušati se ima pinja, v kateri se iz frišnega mleka napravlja v 20 minutah najokusnejše surovo maslo, — tudi vino, pivo, žganje, sir, klobase, salami imajo se razkazavati in prodajati za poskušnjo. — Več o tem razglas kmetijske družbe v današnjem listu „Novic“.

— *(Močvirski odbor)* zboroval je včeraj v prostorih kmetijske družbe. Na dnevnem redu bila je poleg druzih točk: volitev razsodnika za rešenje tirjatve gosp. Podhajske-ga za višje plačilo zarad večjih del pri izdelovanji načrta.

— *(Današnja „Laibacher Zeitung“)* objavlja imenik vélikih posestnikev za prihodnje volitve v deželni zbor Kranjski; obrok za pritožbe zoper imenik teče 14 dni od današnjega dne.

— *(Mestni zbor ljubljanski)* zboroval je včeraj popoludne. Župan pozdravil je novoizvoljene ter izrekel zahvalo odstopivšim. — V tajni seji obravnavalo se je o več dopisih zarad svečanosti pri prihodu cesarjevem.

(Okrajni sodnik kočevski) g. W. Hoke umrl je zadnje dni, kakor poroča „L. Ztg.“

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Z vseh krajev države dohajajo izrazi radosti o veseli dogodbi katero pričakuje družina cesarska meseca avg. t. l. Ob enem z razpustom deželnega zbora kranjskega sklicujejo se v uradni „Wiener-Zeitung“ v zborovanje sledeči deželni zbori: nižeavstrijski za 21. dan maja, solnograški, štajarski in šleski za 28. dan maja, tirolski za 4. dan, bukovinski za 20. dan in dalmatinski za 25. dan meseca junija, goriški in istrski pa za 16. dan avgnsta. O českem deželnem zboru pa trdi „Montags-Revue“, da je zdaj za gotovo sklenjen razpust njegov.

Nikica, knez črnogorski, došel je dne 14. t. m. grede v Moskvo na Dunaj in je gost cesarjev, ki se je ravno ta dan vrnil z Bavarskega. Dne 18. ali 19. pa nadaljuje knez potovanje proti Moskvi.

Ruska. — Dne 22. t. m. bode slovesen vhod carjev v Moskvo, kronanje bode dne 27. t. m. in dne 10. d. m. vrne se car zopet v Petrovgrad.

Laška. — „Moniteur de Rome“ trdi, da je bilo iz Vatikana odposlano zelo imenitno in odločno pisanje do irskih škofov. Pariskemu listu telegrafira se o tej zadevi z Rima, da je papež pisal vsem irskem škofom zelo odločna pisma, v katerih duhovščini prepoveduje vdeleževati se političnih shodov, in zbirk za agitacije, ter jim priporoča vdanega govorjenja nasproti oblastnijam. Msgn. Vanutelli odpelje se danes v Moskvo kot zastopnik papežev. — Knez bolgarski prišel je preteklo nedeljo v Milan, od koder nadaljuje potovanje na Nemško.

Francoska. — Binkoštno nedeljo podnevi prišli so tatovi v Prestot-ovo prodajalnico biserov v galeriji kraljeve palače, so umorili služabnika prodajalnice, ki jih je zasačil pri tatvini, ter so vkradli diamantov v vrednosti 45.000 Frankov. — Govorica, da bi bil grof Saint-Vallier imenovan za poslanika na Dunaji, se uradno preklicuje.

Nemška. — Veliko se razgovarjajo tukajšnji politični krogi o tem, da je pretekli ponedeljek po obedu imel zastopnik francoski Waddington z nemškim cesarjem zelo živahen razgovor, in da je cesar očividno odlikoval; enako odličen sprejem imel je Waddington pri knezu Bismarku. Na zadnje bo vendar še res, da se tudi Francoska pridruži mirovni zvezi evropejski.

Angleška. — Na kaledonski železnici pri Lockerby zadela sta se ponedeljek večer dva vlaka tako hudó, da je vlak za osebe ves razdrobljen, 7 oseb mrtvih, več pa ranjenih.

Pogovori vredništva. Gospod J. Z. v P. p. Rib. Za zidanje peči, v katerih se ima apno žgati, priporoča se nam Tom. Potreben v Zagorji pri Savi. Najboljse pa bo, ako se sami potrudite v Zagorje, kjer imajo 10 takih apnenic s premogom kurjenih.

Žitna cena

v Ljubljani 5. maja 1883.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 64 kr. — banaške 8 gold. 48 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 50 kr. — rži 6 gold. 20 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 4 gold. 71 kr. — ajde 4 gold. 39 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 3 gold. 21 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzij Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.